

Jakab Zsuzsanna

A tanórák előkészítése óratípusok, vázlatok-
tervek és a hozzárendelt eszközszükséglet,
valamint a helységek berendezése

A követelménymodul megnevezése:

Általános pedagógiai asszisztensi feladatok

A követelménymodul száma: 1283-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-012-50

A TANÓRÁK ELŐKÉSZÍTÉSE ÓRATÍPUSOK, VÁZLATOK- TERVEK ÉS A HOZZÁRENDELTE ESZKÖZSZÜKSÉGLET, VALAMINT A HELYSÉGEK BERENDEZÉSE

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Az oktatás fogalma magában foglalja, mind a tanítást, mind a tanulást, mint egymással kölcsönhatásban lezajló, aktív tevékenységet.

A tanítás és a tanulás nem egyszerűen „átadás” és „befogadás”, hanem korszerű felfogásban az oktatás magában foglalja mind a tanuló, tudatos, aktív munkáját, amellyel az alapkultúrához tartozó kulturális javakat elsajátítja, s ezáltal személyiségét formálja, mind a pedagógus célirányos eljárásait, melyekkel ezt a tevékenységet tervezi, s egyre inkább önállóvá teszi.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Az oktatás egy különös fajta emberi tett, beavatkozás vagy irány, az alapoktatás egy kategóriája.

Platón meghatározása az oktatásra „a jó szokások művészeteként és készségeket fejleszt azoknak a született bátorságáért, akiknek vannak ők”.

Arisztotelész Politikájában úgy véli „az oktatásnak nyilvános felügyelet egy tárgyának kell lennie, és nem privátnak”.

Comenius Ámos János a „Didactica Magnájában” arra tekintettel, hogy „születéskor a természet, csak a tudomány magjával ruházza fel a gyereket, erkölcs és hitvallás csak oktatáson keresztül válnak minden ember vagyónává”. Ez követi, hogy a fogalom oktatásban, van egy tevékenység, hogy serkentse ezeket a magokat, és humanizációjának, eljárásának az alapértelmezett menedzsmentje, „tehát az ember nem tud ember lenni hacsak nem művelt”.

A DIDAKTIKA – MINT TUDOMÁNY – KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE. NAPJAINK DIDAKTIKAI TÖREKVÉSEI

„Semmi sincs addig az értelemben, ami nem lett volna korábban az érzetekben”. Ez a Bacon-i megállapítás lett az alapja a pedagógiának és oktatáselméletnek. Erre támaszkodva teremtette meg Comenius a pedagógia egészére a didaktika kifejezést. Ez az elv napjainkban is elfogadott.

A XVIII. Század végére a nevelélmélet mellett kibontakozott az oktatáselmélet. Először Niemeyer foglalkozott vele 1976-ban, majd tudományos igényű rendszerré Johann Friedrich Herbart alakította ki két könyvében.¹ A neveléstudomány tagolódása Herbart műveiben: vezetéstan (hodegetika), oktatástan (didaktika).

A XIX.–XX. századra a didaktika jelentős változáson ment keresztül. Az új felfogás hívei Herbarttól eltérő nézeteket vallottak:

Rousseau: A természetes nevelés híve. A gyermek sajátosságait kell figyelembe venni, érdeklődését, tudásvágyát kell kielégíteni. Ne készen kapott ismeretek kapjon, hanem annak feltételeit, hogy maga oldja meg kérdéseket. Pestalozzi: a gyermekben lévő ösztönök kibontakozását kell tanítással biztosítani. Lépésről-lépésre, egymásra épülve. Fontos eszköz a munka.

Diesterweg: A tanítóképzés atyja. Figyelembe vette a pszichológia törvényeit. Differenciált oktatás önálló tevékenységekkel, pedagógiai hatásokkal.

Pestalozzi: A gyermekben lévő ösztönök kibontakozását kell tanítással biztosítani. Lépésről-lépésre, egymásra épülve. Fontos eszköz a munka.

Kerschensteiner: A társadalmi szükségletekhez, elvárásokhoz kapcsolódó pedagógiai irányzat képviselője, állampolgári nevelés elméletének kidolgozója. Célja: munkaiskola megteremtése.

Dewey és Claparede elvei szerint: Önálló tevékenység, kutatómunka révén jussanak el az ismerethez, tudáshoz, képességük kibontakozásához. A passzív befogadás, a csupán könyvből tanulás helyett felfedező, cselekvő embereszményt akartak megformálni.

A XX. században elterjedtek az alternatív pedagógiák, melyek a választható megoldást jelentik. A német „Waldorf iskola” (Rudolf Steiner elvei alapján), a francia **Celestine Freinet** munkaiskolája, az olasz **Montessori** és a német **Peter Petersen** pedagógiája. Ezekben az iskolákban az elsajátítandó műveltségtartalmat csupán laza kerettantervként használják, a pedagógus és a gyermek viszonya lazább, a tanulók választási lehetősége, szabadsága nagy.

Hazánkban is megjelentek alternatív elképzelések: **Nemesné Müller Márta** (családi iskola), **Domokos Lászlóné** (Nagy László elvein alapuló „Új iskola”), **Bélaváry–Burchard Erzsébet** (Montessori óvoda, magániskola), **Nagy Emilné Göllner Márta** (Waldorf iskola).

Napjainkban is számos alternatív iskola működik, a legnagyobb figyelmet keltő a szentlőrinci iskolakísérlet (1969–1989) volt. **Gáspár László** Dewey azon elvéből indult ki, hogy az iskolában ugyanazokat a tevékenységeket kellene, mint az életben.

Napjaink didaktikai törekvései

Az idő kiderítette, hogy a programozott oktatás nem hoz hatékonyabb, eredményesebb oktatást. Az eredményhez jó programok kellenek, szelektáltan alkalmazva, jól motivált, érdekeltté tett pedagógusokkal. Egy-egy módszer a nevelő kezében válik értékévé, ha jól használja.

Meg kell említeni egy szélsőséges nézetet is, az úgynevezett antipedagógiát. E szerint le kell mondani az oktatás–nevelés minden formájáról – ez nem vezet sehova.

Néhány kutató, akinek munkássága, fejlesztése kiemelkedő:

Nagy László: kapcsolódott a tradicionális didaktikához, de továbbfejlesztette azt, és elismerte a kísérleti–reformpedagógia módszerét.

Kiss Árpád: programozott oktatás bevezetője, teljesítménymérés, neveléslélektan, nevelésszociológia.

Báthory Zoltán: tanítás–tanulás pszichológiai, nevelésszociológiai kapcsolatrendszerének feltárása, összehasonlító pedagógiai elemzés.

Legjelentősebb változások, elvárások napjainkban:

Pszichológiai tényezők felhasználása; differenciált, képesség szerinti oktatás; tanulási modellek; kreatív, alkotó személyiség képzése; pedagógus szerepének fontossága; modern oktatástechnikai eszközök; szülők–társadalom bevonása. Gyermekközpontú, sikerorientált, a tanulók érdeklődését figyelembe vevő rendszer működtetése. Objektív teljesítményre törekvés (milyen mértékben valósultak meg a célok), értékelési központok kialakítása (mérőeszköz előállítás, felhasználás), különböző felfogások, nézőpontok, stílusok beépítése, tanulás–tanítás modell használata, számítógépes technika alkalmazása, a pedagógus és a tanuló alkotótevékenységének hangsúlyozása.

A DIDAKTIKA FOGALMA, TÁRGYA, KAPCSOLATA MÁS TUDOMÁNYTERÜLETEKKEL

A didaktika fogalma

A TANÓRÁK ELŐKÉSZÍTÉSE ÓRATÍPUSOK, VÁZLATOK- TERVEK ÉS A HOZZÁRENDELTELSZKÖZSZÜKSÉGLET, VALAMINT A HELYSÉGEK BERENDEZÉSE

A didaktika az oktatás elmélete. Elnevezése a görög "didaszko, didaszkein" (tanítok, tanítani) szóból származik. A pedagógiai irodalomban ezt az elnevezést 1632, Comenius "Didactica Magna" (Nagy Oktatástan) című könyvének megjelenése óta használják.

A didaktika, vagyis az oktatás általános elmélete a neveléstudománynak az a részterülete, amely a tanításra-tanulásra vonatkozó törvényszerűségeket, alapelveket tárja fel és írja le. A didaktika az oktatás általános elmélete, mivel a különböző életkorokra és különböző tantárgyakra egyaránt érvényes törvényszerűségeket megfogalmazására törekszik.

A didaktika tárgya

A két fő kérdés:

- Mit tanítsak?
- Hogyan tanítsak?

Mai értelmezésben ide tartozik:

- a tanítás-tanulás értelmezése;
- a tanítási-tanulási célok;
- a tananyag kiválasztása és elrendezése;
- a tanítás-tanulás folyamata, módszerei, eszközei;
- a pedagógiai értékelés.

A didaktika kapcsolata más tudományterületekkel

A tudományok fejlődésére jellemző a differenciálódás és az integrálódás is. Egyrészt a valóság részletkérdéseinek alaposabb elemzése céljából újabb tudományok jönnek létre, másrészt a közelálló tudományok kapcsolódnak egymáshoz. Ezek az ún. interdiszciplináris kapcsolódások főként azokra a tudományokra jellemzőek, amelyeknek tárgya összetett, bonyolult. Ilyen a didaktika is.

A didaktika, mint az oktatás elmélete, a legszorosabb kapcsolatban a nevelés elméletével van. A pedagógiai gondolkodás fejlődését a neveléstörténet tárja fel. Az összehasonlító pedagógia a főbb nemzetközi irányzatok bemutatásával segíti az oktatás elméletét. A didaktikát a pedagógián kívül történetileg a legszorosabb kapcsolat a filozófiához fűzi.

A didaktika főbb kapcsolatai:

- neveléstörténet
- nevelélmélet
- összehasonlító pedagógia
- filozófia
- pszichológia
- fiziológia
- iskolaegészségtan
- szociológia

- logika
- kibernetika
- szakmódszertanok.

DIDAKTIKAI ALAPFOGALMAK: TANÍTÁS, TANULÁS, ISMERET, JÁRTASSÁG, KÉSZSÉG, KÉPESSÉG, OKTATÁS, KÉPZÉS

Tanítás

A tanítás a tanulás céltudatos irányítása, azoknak a tevékenységeknek a megszervezése, amelyek a teljesítményképes tudás elérése szempontjából szükségesek. A tanulás spontán módon, tanári irányítás nélkül is végbemegy. A tanári irányítással viszont ezt a tevékenységet célirányosabbá, eredményesebbé, gazdaságosabbá tesszük.

Tanulás

A tanulás a tanuló olyan aktív és produktív tevékenysége, amely a társadalmi műveltség, azaz az elméleti és gyakorlati ismeretek, jártasságok és készségek elsajátítása, képességek kialakulása, érzelmi és akarat tulajdonságok fejlődése, a magatartás alakulása révén járul hozzá a személyiség fejlődéséhez.

Ismeret

Ismeretnek nevezzük a tanulás segítségével a valóságról szerzett tények, információk, fogalmak, törvényszerűségek és elméletek összességét. Az a tanuló, aki valamely tananyagot az ismeret szintén sajátított el, képes az adott fogalmat, tényt, információt felismerni, felidézni, elmondani.

Jártasság

Jártasságon új feladatok, problémák megoldásának képességét értjük, ismereteink alkotó felhasználása útján.

A jártasságok, mivel az ismeretek alkalmazásának, s további ismeretek szerzésének lehetőségét rejtik magukban, az iskolai tudás igen fontos rétegét jelentik.

Készség

A tudatos tevékenység automatizált komponense, amely a tevékenység többszöri gyakorlása, ismétlése során alakul ki.

Képesség

A TANÓRÁK ELŐKÉSZÍTÉSE ÓRATÍPUSOK, VÁZLATOK- TERVEK ÉS A HOZZÁRENDELTELT ESZKÖZSZÜKSÉGLET, VALAMINT A HELYSÉGEK BERENDEZÉSE

A képesség a cselekvésre, teljesítményre való alkalmasság, amelynek minőségét egyrészt az emberrel született adottságok, hajlamok, másrészt a környezeti hatások határozzák meg, és az emberi tevékenység folyamán alakul ki. Vannak ún. általános képességek (intelligencia, kreativitás), amelyek a tevékenységformák széles körében jutnak kifejezésre, és speciálisak, amelyek a tevékenység egy-egy területén fejtik ki hatásukat (pl. zenei képesség, kézügyesség stb).

Oktatás

A nevelésnek azt a részét, amely főként ismeretek elsajátítása, a műveltség megszerzése, intellektuális képességek kialakítása révén járul hozzá a személyiség fejlesztéséhez, oktatásnak nevezzük.

Képzés

Képzésen azt a tevékenységet értjük, amelynek során az elsajátított ismeretek gyakorlati alkalmazása segítségével kifejlesztjük az adott területen szükséges jártasságokat, készségeket és képességeket.

DIDAKTIKAI FELADATOK

A didaktikának mindenekelőtt azt kell feltárnia, hogy melyek azok a feladatok; amelyeket a tanítás-tanulás folyamatában a tanárnak, ill. a tanár vezetésével a tanulóknak meg kell oldaniuk. A didaktika azokat a fő feladatokat emeli ki, amelyek valamennyi tantárgyra vonatkoznak.

1. A tanulás kedvező feltételeinek megteremtése, a motiválás

Tágabb értelemben ide tartozik a személyi és tárgyi feltételek megteremtése is. Szűkebb értelemben a motiválás.

A mindennapi megismerésben a gyerekeket is, a felnőtteket is érdeklődésük, érdekeik, szükségleteik hajtják. Az iskolai tanulásban ez a belső késztet és nem mindig áll fenn. A tanulóknak olyan ismereteket is el kell sajátítani, amelyek hasznosságát az első pillanatban nem érzik. Az iskolai megismerés eredményességének is előfeltétele azonban, hogy a tanuló kedvvel, akarással vegyen részt a munkában, azaz motivált legyen.

A motiváló belső és külső tényezőkből áll.

Belső tényezők — a tanuló saját érzelmeiből, erkölcséből adódó motiváció, a tanuló tudásvágya,

Külső tényezők —

- a szülők viszonyulása a gyerekekhez, (pozitív, negatív, büntetés, jutalmazás)
- nevelési oktatási hatások

A motiváció fontos szempontja, hogy a gyerek hatékonyan érezze magát. Ez akkor következik be, ha:

- mint személyt komolyan veszik,
- az oktatás lefolyása, különösen a vizsga, áttekinthető számára, érdeklődését és elvárásait figyelembe veszik,
- hiányosságait és problémáit tekintetbe veszik,
- a feladatok nehézségi fokát maga tudja megválasztani, különböző tanulási utak állnak rendelkezésére, sikerélményei vannak a tanulásban.

A motiválással kapcsolatban hármass feladat hárul a pedagógusra:

- Ismernie és alkalmaznia kell az általában motiváló hatású eljárásokat, technikákat.
- Meg kell ismernie az egyes tanulók motívumait, s ezekhez alkalmazkodva kell megterveznie a tanulást.
- Törekednie kell a tanulók motívumainak gazdagítására, fejlesztésére.

Tények, információk gyűjtése, bemutatása, közlése.

Ha már van motiváció, következhet az új ismeretek megszerzésének első lépése, a tárgyak, jelenségek megismerése. A tények biztosítása, feltárása alapvető didaktikai feladat, de változatos módon jelenhet meg az oktatás folyamatában. Alapvető különbséget jelent már a kiindulásnál, hogy az új információt készen kapja a tanuló, vagy maga szerzi meg, gyűjti össze, vagyis direkt módon elmondja a pedagógus, vagy indirekt módon a diákok saját maguk munkájával szerzik meg azokat.

Mindig a tananyag természetét, és a tanulók életkori sajátosságait mérlegelve kell megválasztani az információszerzés, ill. átadás módját. Fontos, hogy a feltárt információ eléggé reprezentatív legyen ahhoz, hogy további következtetéseket lehessen levonni belőle. Meg kell találni az új anyag optimális mennyiségét. Elegendő legyen ahhoz, hogy a tanulmányozott fogalom érthető legyen, de ne váljék áttekinthetetlené az új tények sokasága, sokszínűsége miatt.

2. Az új információk feldolgozása

Az új információ akkor ér valamit, ha azt a tanuló meg is érti, mert különben csak elhangzik, de nem nyer értelmet.

Az információ feldolgozás fontos tényezői:

- Megértés: a bevézés és felidézés alapja.
- Analízis, szintézis: elemzés és újbóli egyesítés.
- Absztrakció: az egyeditől, konkrétól való elvonatkoztatás.

3. Rendszerezés, rögzítés

A tudáselemeknek megfelelően elhelyeztettnak kell lennie a meglévő tudás struktúrában, ez elősegíti a memorizálást is. A rendszerezés, rögzítés során törekedni kell a logikus tanulásra, mert ez teszi lehetővé a rendszerezést.

4. Alkalmazás, gyakorlás

Az ismeretszerzés és az alkalmazás elválaszthatatlan egységet alkotnak az oktatás folyamatában. Az alkalmazás egyszerre előzménye és eredménye is az ismeretszerzésnek. Az alkalmazás tág értelemben minden olyan alkalmazást jelent, amelyek a készségfejlesztés célját szolgálják. Szűkebb értelemben az ún. alkotó alkalmazást jelenti, amikor a tanuló magasabb szintű, új típusú problémákkal, feladatokkal birkózik meg. Az alkotó alkalmazás jelentőségét nem lehet eléggé hangsúlyozni, hiszen a tanulás kemény munkája után az alkalmazásban válik értelmessé, értékessé és főként hasznossá ez a tevékenység. Napjainkban különösen nagy jelentősége van az ismeretek alkalmazni tudásának, hiszen az ismeretek mennyisége robbanásszerűen növekszik, s mindennapi szükség a többszöri szakmaváltás is.

Az alkalmazás és gyakorlás, hasonló módon kapcsolódnak egymáshoz, mint a rendszerezés–rögzítés.

Vagyis az oktatási folyamatban gyakran komplex fázisként jelentkeznek. Tulajdonképpen minden alkalmazás egyben gyakorlást is jelent de a gyakorlás bizonyos formái nem alkalmazó j

5. Ellenőrzés, értékelés

Az ellenőrzés célja, nem a "nem tudók" kiválogatása, hanem, hogy felmérjük, mit tudnak diákjaink Az ellenőrzés nemcsak a tanulók munkáját, hanem a tanár munkáját is minősíti, mintegy visszajelzésként.

A korszerűen megszervezett ellenőrzésnek számtalan módja lehetséges: direkt, indirekt, szóbeli, írásbeli, gyakorlati feladat stb.

A mérésre, értékelésre szükség van, egyrészt, mert viszonylag objektív visszajelzést ad a tanulóknak önmagukról és a pedagógusnak saját és diákjai munkájáról. Másrészt a "megmérettetés" lélektani helyzetét is szükséges gyakorolni ahhoz, hogy a későbbiekben (a felnőtt életben) az élet számtalan ilyen szituációjában helytálljunk. A tudás mérésének hagyományos formái a feleltetés, dolgozatíratás, feladatlap kitöltetése. stb.

Nem minden órán van jelen valamennyi fázis, és nem biztos, hogy ebben a sorrendben.

A TANÍTÁSI ÓRA

Az oktatás egyik szervezeti formája. A másik szervezeti formája extracurriculáris (iskolán kívüli) ilyen lehet szakkör, tanfolyam, üzemlátogatás, kirándulás stb.

A tanítási órák szerkezete

Az órák szerkezete és menete az adott óra didaktikai feladatától és céljától függően változhat. Vannak azonban állandó elemek is. Ezek pl. egy új ismeret feldolgozó óra esetében:

- A figyelem felkeltése, a tanulás motivációjának biztosítása
- A tanulók informálása az óra céljáról
- A tanulók – a témával kapcsolatos – előzetes ismereteinek ellenőrzése, felidézése
- Az új ismeretek (tények, adatok, jelenségek, folyamatok) prezentálása
- Az új ismeretek elemzése
- Fogalomalkotás, következtetés, szabály megfogalmazása
- Rendszerezés, rögzítés
- A tanultak alkalmazása és visszacsatolás
- A tanulói teljesítmény ellenőrzése (szükség esetén korrekció)

A tanár nem tervezheti meg az órákat egymástól elszigetelten, hanem meg kell terveznie az adott témához tartozó órák egész rendszerét (ez a tematikus terv)

Az órátípusok táblázatbeli összefoglalója:

Didaktikai feladatok	Óratípusok
- Új ismeret feldolgozása	- Új ismereteket feldolgozó óra
- A feldolgozott ismeretek alkalmazása	- Alkalmazó (gyakorló) óra
- Ismétlő rendszerezés	- Rendszerező óra
- Ellenőrző értékelés	- Ellenőrző (témazáró) óra

A tanítási óra szerkezetét meghatározó tényezők

- A didaktikai feladatok

A TANÓRÁK ELŐKÉSZÍTÉSE ÓRATÍPUSOK, VÁZLATOK- TERVEK ÉS A HOZZÁRENDELTEK ESZKÖZSZÜKSÉGLET, VALAMINT A HELYSÉGEK BERENDEZÉSE

- A tantárgy és a tananyag sajátosságai (bonyolult vagy könnyebb, verbális vagy gyakorlatias jellegű)
- A tanulók életkori sajátosságai, értelmi képességeik fejlettsége (pl. kicsiknél az előadás jellegű ismeretközlést minimális szintre kell tenni, hisz koncentráció képességük még kisebb)

A tanítási órák főbb típusain belül további órafajtákat találunk

1. Új ismeretet feldolgozó órák
 - a) frontális munkával vezetett óra
 - b) csoportmunkában végzett ismeretfeldolgozás
 - c) programozott oktatás (számítógép, oktatógép, programozott tankönyvű)
 - d) új ismeret feldolgozása egyéni munkával (munkafüzet, feladatlap)
 - e) új ismeretek szerzése TV-adás, video, film segítségével
2. Alkalmazó (feladatmegoldó) órák
 - a) készségfejlesztő óra
 - b) gyakorló óra
 - c) munkáltató óra
 - d) laboratóriumi óra
 - e) tanműhelyi óra
3. Új ismeretet feldolgozó és rendszerező órák
 - a) összefoglaló óra
 - b) múzeumi, könyvtári óra
 - c) üzemlátogatás (szakképzésben)
 - d) tájegység-látogatás
4. Ellenőrző (értékelő) órák
 - a) témazáró ellenőrző óra (értékeléssel)
 - b) értékelő óra (félévek végén)

A TANÍTÁSI-TANULÁSI FOLYAMAT MEGSZERVEZÉSE, LEHETSÉGES MUNKAFORMÁK.

Az oktatás alapvető, de nem kizárólagos szervezeti formája a tanítási óra.

Magyarországon a század eleje óta, porosz mintára a 45 perces órák rendszere dominál. A tanítási órák heti vagy ciklikus rendbe, órarendbe vannak besorolva. Az órarend kialakításának szempontjai:

- intenzív szellemi munkára a hét második és harmadik munkanapja 9-től 11 óráig a legalkalmasabb,
- a hasonló tartalmú, logikájú órák egymásutánja gátolja a feldolgozást, zavarja a felidézhetőséget,
- fizikai megterhelést kiváltó óra után nem célszerű finomabb mozgást igénylő foglalkozást betervezni;

- az egyes tantárgyak óráinak arányos heti elosztása az érdeklődés fenntartásának, a folyamatos gyakorlásnak, a rendszeres ismétlésnek egyik feltétele.

A tanítási óra, időbeli zártsága miatt gyakran vezet izoláltságához, ennek pedig a pedagógiai folyamat tartalmi, módszertani szétdarabolódása, olykor szétesése a következménye. Az óra időbeli lehetőségeihez való igazodás nagy terhet ró a pedagógusokra (pl. "az órából való kifutás" réme).

Munkaformák

Frontális munka

A frontális munka olyan szervezési mód, amikor az együtt tanuló gyerekek tanulási tevékenysége párhuzamosan, egy időben, gyakran azonos ütemben folyik, a közös oktatási célok érdekében.

E szervezési mód a gyerekek egységes oktatását teszi lehetővé; valamennyiük számára biztosítja a tanulás lehetőségét, de a feltételeit nem. A frontális oktatásban ugyanis csak azok a tanulók vesznek részt, akik tudnak és akarnak is az oktatás közös menetében a pedagógussal együtt haladni.

A frontális munka előnyei

- Gyorsan lehet haladni a tananyaggal
- Kevés előszervezést kíván és kicsi az infrastrukturális igénye

A frontális munka hátrányai:

- A tanár saját tempóját, gondolkodásmódját rákényszeríti a diákokra

Egyéni munka

Az egyéni munka során az egyes gyerekek önállóan megoldandó egyéni feladatokat kapnak. Az egyéni munka célja lehet új ismeret szerzése, a korábban tanultak alkalmazása, rögzítése, rendszerezése, értékelése.

Az egyéni munkával kapcsolatos feladatok:

- az egyéni munkára alkalmas feladatok, tevékenységformák meghatározása,
- az egyéni munka során szükségessé váló segítség biztosítása,
- az egyéni munka értékelése,

Párban folyó tanulás

A párban folyó tanulás lényege, hogy két tanuló működik együtt valamely tanulmányi feladat megoldása érdekében.

Csoportmunka

A TANÓRÁK ELŐKÉSZÍTÉSE ÓRATÍPUSOK, VÁZLATOK- TERVEK ÉS A HOZZÁRENDELTELSZÜKSÉGET, VALAMINT A HELYSÉGEK BERENDEZÉSE

A csoportmunkában kb. 3–6 fő közösen old meg kapott vagy vállalt feladatot. A csoportmunka során a tagok között kölcsönös függési, felelősségi és ellenőrzési viszonyok jönnek létre.

A csoportmunkával a hátrányok kiküszöbölhetők aktív tanulói részvétellel.

Tanulásszervezés csoportokban:

- Osztálymunka
- Kiscsoport
- Partnermunka, párok
- Egyéni tanulás

A csoport kialakításának szempontjai:

- heterogén,
- homogén,
- különböző tudású,
- azonos tudású tanulókból.

A csoportok kialakítása

A csoportok kialakításának lehetőségei:

- szabad csoportképzés a tanulók által,
- homogén képességű csoport képzése a tanár által,
- inhomogén képességű csoport képzése a tanár által,
- érdeklődés szerinti csoportok képzése a tanulók által,
- véletlenül alapuló csoportképzés.

A csoportmunka fázisai:

1. Feladatállítás,

- A téma ismertetése
- A feladatok részletezése
- A tanulók visszakerdezése
- A kérdések megmagyarázása

2. Beosztás,

- Csoportokba osztás
- A munka kiosztása
- Az anyagok rendelkezésre bocsátása
- A munkaidő meghatározása
- Csoportvezető kijelölése
- A jegyzőkönyvezendő adatok meghatározása

3. A feladatok végrehajtása,
 - A munkalépések meghatározása
4. Az eredmény bemutatása,
5. Eredménybiztosítás.

A TANÍTÁS–TANULÁS FOLYAMATÁNAK MEGTERVEZÉSE, STRUKTÚRÁJA

A tervezés történhet országos szinten a központi tantervek kidolgozásával intézményi szinten az iskolák pedagógiai programjának és helyi tantervének meghatározásával, és az egyes pedagógusok szintjén a tanmenet, tematikus terv és óravázlat elkészítésével. A tervezés különböző szintjei egymásra épülő hierarchikus rendszert képeznek. A társadalom és a tudományok állandó fejlődésének, változásának következtében szükséges a tervek rendszeres felülvizsgálata és folyamatos fejlesztése.

A tervezés szintjei:

1. Tanterv

A tervezésben segítséget nyújtó kiindulási pont a tanterv, amely olyan pedagógiai dokumentum, melyben a tanulásszervezés legfontosabb kategóriái szerepelnek értékek, célok, tartalom, követelmények. Ma az oktatásra a központi (kerettanterv), a NAT (Nemzeti Alap Tanterv), és az erre épülő helyi tantervek a meghatározóak.

A NAT elsődleges funkciója, hogy meghatározza a minden tanulóra érvényes, kötelező alapműveltséget, s ez által biztosítsa a 6–16 életévig tartó kötelező oktatás viszonylagos egységét. A NAT nagy szabadságot ad az iskoláknak és a pedagógusoknak, tartalmazza azokat az össztársadalmi elvárásokat, amelyeket a helyi pedagógiai programok és tantervek készítésekor figyelembe kell venni,

A NAT struktúrája:

A gyerekek fejlődés–lélektani sajátosságainak figyelembevételével két pedagógiai ciklusra oszlik, az 1–6. és 7–10. évfolyamokra. Az első elemi szakasz alapvető készségek és képességek kialakítását tartja szem előtt, ezáltal meghosszabbítja az általános iskola alsó tagozatát. Erre épülhet a jelenleginél valamivel magasabb szinten a felső tagozat vagy ún. kisközépiszkola. A 10. évfolyam végén alapműveltségi vizsga következik, majd ezután különböző módokon tanulhatnak tovább a diákok.

2. Tanmenet

A tanmenet adott tantárgy oktatásának, adott évfolyam/osztály számára készült éves terve. Forrásként a NAT, a helyi tanterv, tantárgyi program, a tankönyv és más oktatási eszközök, információs források, illetve a tanulókra vonatkozó ismeretek szolgálnak.

3. Tematikus terv

A TANÓRÁK ELŐKÉSZÍTÉSE ÓRATÍPUSOK, VÁZLATOK- TERVEK ÉS A HOZZÁRENDELTELSZKÖZSZÜKSÉGLET, VALAMINT A HELYSÉGEK BERENDEZÉSE

A tanmenetnél kisebb, az óravázlatnál nagyobb egységekre bontja az oktatás folyamatát. Kb. 1-2 hét anyagát foglalja egységbe, az erre való felkészülést biztosítja. A tematikus tervben már szerepel: a tananyag logikai lépésekre bontása, célok, követelmények kimunkálása, ennek eléréséhez szükséges feladatrendszerek vázlata, módszerek, szervezési módok, eszközigény, ellenőrzésértékelés fázisának terve. A tematikus tervezés a magyar gyakorlatban nem terjedt el széles körben.

4. Óravázlat

Az óravázlat tartalmazza az adott tanítási óra konkrét, személyre szóló feladatait, tevékenységformáit, felhasználandó eszközeit, pontos időbeosztását. Az óravázlat elkészítése az 50-es, 60-as években kötelező volt, ma a tanár belátása és igénye szerint ajánlott, de mindenképpen célszerű. Az óravázlat tartalma és részletessége függ a pedagógus személyiségétől és szakmai tapasztalatainak mennyiségétől és minőségétől is.

A TANESZKÖZÖK SZEREPE, CSOPORTOSÍTÁSA, JELLEMZŐK, KIVÁLASZTÁSI SZEMPONTOK

Taneszköznek nevezünk minden olyan tárgyat, amely meghatározott ösztönzéseket ad a tanulóknak (látásra, hallásra, tapintásra...) és ez által megkönnyíti számukra a valóság közvetlen és közvetett megismerését.

A taneszközök általánosságban a tanári képességek kiterjesztését teszik lehetővé. A taneszközök jelentős része tanár nélkül is alkalmazható, de a tanár tanulószervezői minőségében akkor is nélkülözhetetlen komponense a tanítási tanulási folyamatnak.

A taneszközök generációk szerinti csoportosítása

1. Első nemzedékbe tartozó eszközök: vizuális vagy taktilis eszközök. Azok a tárgyak tartoznak ide, amelyek bemutatása nem igényel semmilyen segédeszközt, gépet, berendezést. Ilyenek a képek, térképek, kísérleti tárgyak, modellek makettek stb.
2. Második nemzedékbe tartozó eszközök: nyomtatott eszközök Előállításuk géppel történik, de felhasználásukhoz nem kell eszköz. Ilyenek pl. a tankönyvek, ismeretterjesztő könyvek, nyomdai termékek.
3. Harmadik nemzedékbe tartozó eszközök: auditív vagy audiovizuális eszközök. A vetítés-, a hang- és híradástechnika fejlődésének eredményei az audiovizuális eszközök, (magnetofon, rádió, vetítógép, televízió, írásvetítő, diavetítő stb.) és információhordozók (hangfelvételek, filmek, televíziós felvételek, írásvetítő, transzparenszek, diaképek stb.) tartoznak ide. Az információhordozók előállításához leggyakrabban, közvetítéséhez mindig gépi berendezésre van szükség.
4. Negyedik nemzedékbe tartozó eszközök: komplex eszközök. Azok a taneszközök tartoznak ide, amelyek már a tanulás irányítását is képesek ellátni. Itt ember és gép között jön létre kapcsolat, a tanuló önállóan tud tanulni segítségükkel. Ilyenek pl. az oktatógépek, programozott tankönyvek, nyelvi laboratóriumok, oktatócsomag stb.

Az egyes eszköznevezdékek jól illusztrálják a technika fejlődését. Az egyszerű látási vagy hallási tapasztalattól eljutnak a komplex (több érzékszervre ható) tapasztalatszerzés lehetőségéig.

Az eszközválasztás fő szempontjai

- didaktikai feladat
- tartalom: a tapasztalatgyűjtés témája,
- szervezeti formák és módszerek: egyéni vagy csoportos munka,
- a tanulók jellemzői: életkor, tapasztalat, érdeklődés,
- a pedagógus személyi lehetőségei: mely eszközök kezelésében jártas.

OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKEL KAPCSOLATOS KÖVETELMÉNYEK

A tanteremben folyó tanulás és tanítás hatékonyságát, legnagyobb részt a tanár határozza meg, azonban a tanulás környezeti feltételei jelentős mértékben csökkenthetik, illetve növelhetik a tanár lehetőségeit.

Felmerülő kérdések:

- Mire használják majd az adott termet, helyiséget, milyen típusú munka fog ott folyni?
- Mi tesz egy osztálytermet ideális tanulási környezetté?
- Milyen környezetet teremtsünk egy osztályteremben?
- Milyen munkaforma zajlik majd ott?
- Milyen bútorokra van szükség?
- Milyen fokú flexibilitást és mobilitást tegyünk lehetővé?

Az iskolai tanterem egészségügyi megítélésénél figyelembe kell venni:

- Az egyfőre jutó négyzetméter (elfogadható a 1,25–1,50 m² jó 2,0 m²)
- Az egyfőre eső légtér (4 m³)

A zsúfolt tanteremben könnyebben alakul ki diszkomfort érzés, terjednek a cseppfertőzések. Mentálhigiénés szempontból is kedvezőtlen a hatása: fokozottabban lehet számolni a neurotizáló hatásokkal. A nevelő-oktató munka határfoka is kisebb.

A hagyományostól eltérő alakú tanteremben a megfelelő természetes megvilágítás, a helyes bútorzat nehezebben oldható meg.

Kritériumok:

- A tanulóknak a természetes fényt balról kell kapniuk.
- A zöld tábla használata javasolt lehetőleg sárga kréta használatával. A fakószürke tábla nem ad jó kontrasztot.
- A padlózat legyen könnyen tisztítható, tartós és csúszásmentes.
- A berendezésnél gondolni kell arra, hogy a tanulók testmagassága egy osztályon belül változó.
- A tanszerek tárolásához szekrényekre, polcokra van szükség
- Felső tagozatban a tanterem egy részét szaktermenként használják, mivel a szemléltető eszközök helyben vannak.

A TANÓRÁK ELŐKÉSZÍTÉSE ÓRATÍPUSOK, VÁZLATOK- TERVEK ÉS A HOZZÁRENDELTELSZKÖZSZÜKSÉGLET, VALAMINT A HELYSÉGEK BERENDEZÉSE

- A természettudományi tárgyak oktatása külön előadótermekben zajlik, háttérben vegyi raktárral, ahol csak a tanár dolgozik.
- Mindenszinten a tanulók és tanárok létszámhoz igazodó szociális helyiségnek kell lenni.
- A tornatermi szárny központi helye a tornaterem. Legfontosabb követelmény a hézagmentes, rugalmasság kialakított, csúszásgátlóval ellátott könnyen tisztítható padlózat. A tornateremnek rendelkeznie kell természetes és mesterséges szellőztetéssel is. Fontos a lámpák, üvegfelületek védelme, a tornaszerek megfelelő elhelyezése baleset megelőzés szempontjából. Itt is fontos a szociális helységek megfelelő elhelyezkedése.
- A tornatermi szárnyba kerülhetnek a tanműhelyek, mert az ottani tevékenység zajjal járhat.

Falak és a mennyezet színe

A falak színének kiválasztásánál érdemes figyelembe venni a színek tanulásra gyakorolt hatását vizsgáló kutatások eredményeit. A legtöbb esetben az oktatási intézmények a „hivatalos” fehér szín mellett döntenek, pedig a fehér nem egy szorongáscsökkentő, otthonos, motiváló környezetet teremtő falszín.

Ebből adódóan vannak olyan színek, amelyek jó érzést váltanak ki az emberből, motiválóan hatnak rá, nem fárasztják el a szemet, segítik a tanulást stb. Ezek azok, amelyek leginkább egy osztályterembe illenek. A kutatások egybehangzóan állást foglalnak a jókedvre derítő világossárga–narancssárga, vagy a koncentrációt növelő, segítő bézs, illetve a nyugalmat sugárzó, illetve koncentrációt segítő pasztell kék, zöldeskék, zöld színek. A sötét, élénk és csillogó színek tantermi használata ingerlékenységet eredményez. A sötétvörös, barna (kivételesen a természetes fa, ami jó) és sötétkék színek tantermi használata hátrányos, káros hatással van a diákokra.

A szakirodalom alapján, ha igazán motiváló tanulási környezetet szeretnénk kialakítani, akkor a tanterem négy fala közül az egyiket – amelyiket a diákok a legtöbbet nézik – más színűre, élénkebbre, sötétebb tónusúra, vagy komplementer–színűre festetjük, mint a többi falat. Ennek nemcsak esztétikailag van jelentősége, hanem a diákok szemére is jó hatással van. Egy példát szemléltet az 1. ábra.

*1. ábra: Példa a különböző színek alkalmazására, Stewart Általános Iskola, Wirginia, USA
(forrás: <http://lightingdesignlab.com>)*

A folyosókon sok a mozgás, a diákoknak nem kell több időt egy helyben tölteni, ezért a folyosók lehetnek színesebbek, mozgalmasabbak, vibrálóbbak. Nyugodtan alkalmazhatjuk a sötétebb, élénkebb, kontrasztosabb színeket, színárnyalatokat is. (1. ábra) Például világos narancs, vagy világoszöld falakat kék ajtókkal. Ha elég tágasak az előterek és a folyosók, ahol esetleg a diákok különböző beszélgetésekre is össze tudnak jönni, és a tantermekbe órák után és között nem mindig tudnak bejutni, akkor érdemes egy-egy táblát az osztálytermeken kívül is elhelyezni, ahol meg tudják beszélni a problémás tananyagrészeket.

Fény, megvilágítás

A legújabb kutatási eredmények egyértelműen rávilágítanak arra (pl. MAHNKE, 1996), hogy az intézményekben energiatakarékossági okokból leggyakrabban használt fénycsőes világítás nemhogy a tanulást nem segíti, de még az egészségre is káros hatással van. A fénycsőek helyett olyan fényforrást javasolnak, amely fehérebb fényt ad, ami közelebb áll a természetes napsütéshez. Ez olvasás közben kevésbé károsítaná, erőttenné meg a szemet, pontosabb színlátást eredményezne. Mindemellett jobb hatással lenne a szervezetre, az iskolában dolgozók és tanulók kedvére is.

A jövőben a szintén energiatakarékos, de teljes spektrumú fehér fényt kibocsátó LED (light-emitting diode) fény helyettesíthetné a fénycsőeket. A fényforrások elhelyezésénél törekedni kell arra, hogy minél kevesebb árnyék keletkezzen. Igény szerint alakítható legyen a tanterem megvilágítása, ezáltal kellemesebb légkört teremtve az oktatás számára. A terem megvilágításának és színeinek összhangban történő megtervezése megfelelő alapot nyújt egy ideális tanulási környezet kialakításához. A 2. ábra ugyanazon osztályterem átalakítás előtti és átalakítás utáni állapotát mutatja.

2. ábra: Egy „előtte - utána” példa a színek és a megvilágítás fontosságára, Washingtoni Egyetem, Washington, USA (forrás: <http://lightingdesignlab.com>)

Ablak

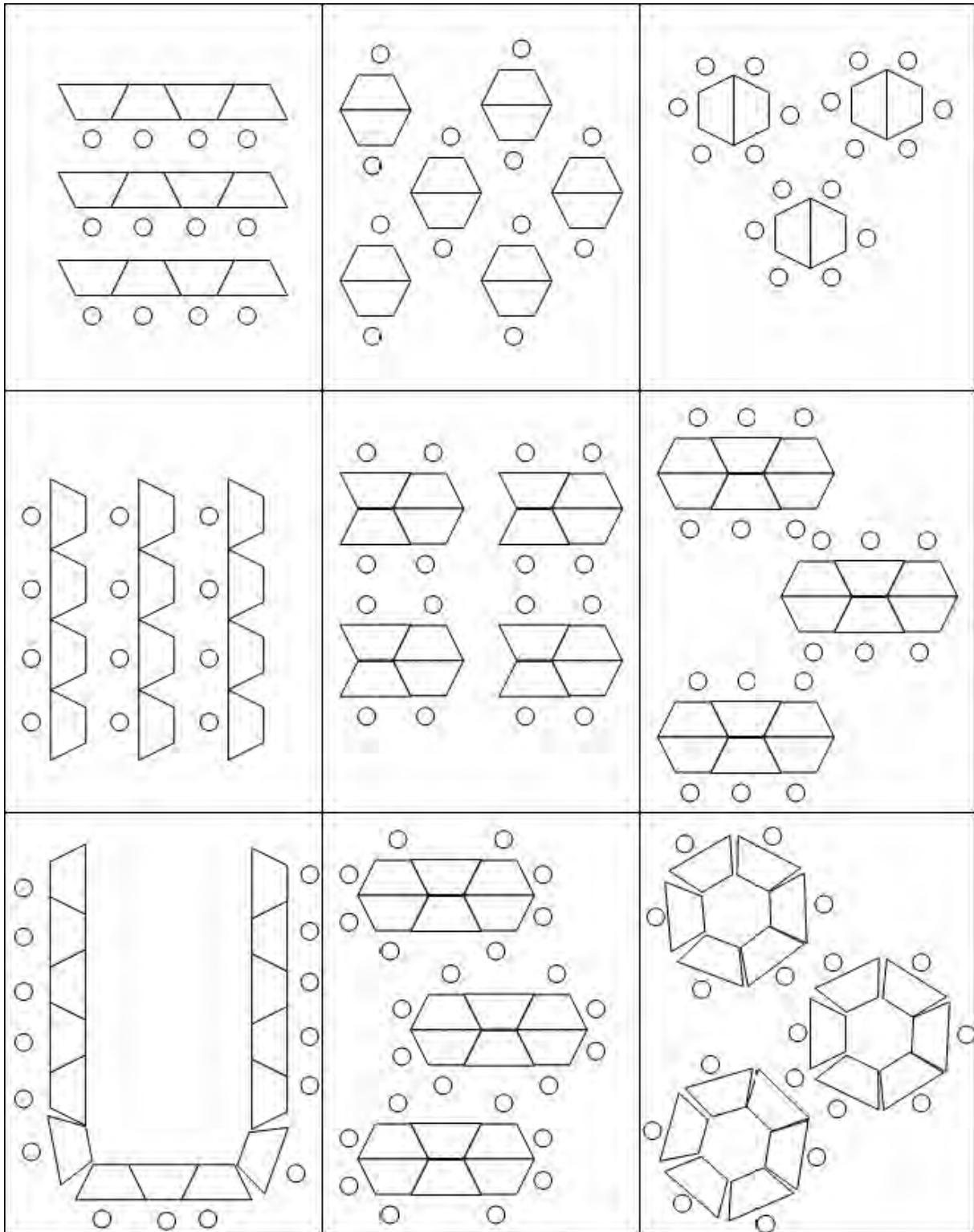
A TANÓRÁK ELŐKÉSZÍTÉSE ÓRATÍPUSOK, VÁZLATOK- TERVEK ÉS A HOZZÁRENDELTEK ESZKÖZSZÜKSÉGLET, VALAMINT A HELYSÉGEK BERENDEZÉSE

A közérzet szempontjából lényeges elemnek tartják, az osztályterem falán ablak legyen, ami lehetőleg szellőztetésre is alkalmas. Azonban a megfelelő megvilágítás kiválasztása és a minél több természetes fény biztosítása mellett a technikai eszközök hatékonyabb használatához – pl.: projektor, a monitor, tévéképernyő, – szükséges az ablakok elsötétítése. Az ablakon belül lévő sötétítők védenek a direkt fény és csillogás ellen, míg az ablakon kívül lévő eszközök az ablakok sarkainál is minimalizálják a beszűrődő fényt. Érdemes könnyen kezelhető rendszer mellett dönteni.

Bútorzat

Egy tökéletes osztályterem nem nélkülözheti a jól megtervezett, könnyen mozdítható asztalokat és székeket. A bútorok (székek és asztalok) jobban igazodnak a diákok igényeihez, ha azok magassága állítható, illetve ergonómiaileg megfelelőek.

A változatosság növelése érdekében érdemes nem hagyományos téglalap alakú asztalokat tervezettni, hanem görgőkön guruló, lefékezhető, trapéz alakú asztalokat és görgős székeket. A 3. ábra egy trapéz alakú asztalokkal felszerelt osztályterem sematikus ábráját, a 4. ábra pedig konkrét, gyakorlatban történő néhány elrendezési módját mutatja a teljesség igénye nélkül. A kisiskolások munkájának megkönnyítése érdekében hasznos, ha olyan asztalokat vásárolunk, amelyek 19 fokban dönthetőek.

3.ábra: A trapéz alakú görgős asztalok néhány elrendezési módja (Forrás: Molnár, 2007)

A TANÓRÁK ELŐKÉSZÍTÉSE ÓRATÍPUSOK, VÁZLATOK- TERVEK ÉS A HOZZÁRENDELTELSZÜKSÉGLET, VALAMINT A HELYSÉGEK BERENDEZÉSE

4.ábra: A trapéz alakú görgős asztalok és székek néhány elrendezési módja

Ezen kívül szükség van könyvespolcokra, szekrényre, ami alkalmas tárolására. A szekrény tervezése során figyelembe kellett venni, a bennük elhelyezkedő a gépek megfelelő szellőzését, a számítógépek hozzáférhetőségét, illetve azt, hogy egy átlagos méretű ember elérje bármely gépet.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Az oktatáselmélet magában foglalja mind a tanítás, mind a tanítás által irányított tanulás minden elméleti és gyakorlati problematikáját; az oktatás céljának, tartalmának, folyamatának, szervezeti formáinak, kereteinek, eszközeinek tudományos kifejezését; az alkalmazott pedagógiai módszerek és munkaformák rendszerezését. A didaktika a gyakorlat számára kritériumokat állít, az ismeretek, jártasságok, készségek, viselkedésformák, attitűdök megszerzésének legcélravezetőbb módjaira vonatkozó szabályokat fogalmaz meg, s útmutatást nyújt a tanítás, tanulás értékeléséhez is.

Az oktatás nemcsak ismereteket, információkat ad át, hanem komplexebb személyiségstruktúrát is fejleszt. A ma széles körben elterjedt pedagógiai felfogás az oktatás tartalmát elsősorban az ismeretek, a képességek és az attitűdök kategóriáira bontja.

Mindenek előtt, az oktatási tartalmat fel kell építeni – egyes részek egymásra épüljenek, életkori sajátosságokat figyelembe kell venni.

Az új oktatástechnológiai eszközök egyre több „érezkszerv” bekapcsolódását teszik lehetővé a tanulás során. A tanulók tudásában és a tanulásában megnőtt az iskolán kívüli, elsősorban digitális források szerepe. A média hatásának és szerepének növekedése tapasztalható, a kommunikációs képességek szerepe felértékelődött. A tanárok elsősorban az órai demonstráláshoz felhasználható eszközök hiányát érzékelik.

A tananyag hasznos és hatékony segítséget nyújt, a tanórák megfelelő felépítéséhez, kivitelezéséhez. Ahhoz, hogy az elsajátított elméleti és gyakorlati ismeretek naprakészek legyenek, folyamatosan szinten kell tartania ismereteit.

A tanulás akkor lesz eredményes, ha folyamatosan halad és az önellenőrző feladatokat megoldja.

MUNKKANYAG

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Sorolja fel a XIX.-XX. század neves oktatásméleti képviselőit, és jellemezze pedagógiáját!

-

-

-

-

-

-

2. feladat

Sorolja a fel a didaktika XX. század jeles képviselőit és jellemezze pedagógiáját!

-

-

-

3. feladat

Határozza meg a didaktika fogalmát!

4. feladat

Határozza meg a készség fogalmát!

5. feladat

Sorolja fel a didaktikai feladatokat!

-
-
-
-
-

6. feladat

Mi határozza meg a tanítási óra szerkezetét?

-
-

A TANÓRÁK ELŐKÉSZÍTÉSE ÓRATÍPUSOK, VÁZLATOK- TERVEK ÉS A HOZZÁRENDELTELT ESZKÖZSZÜKSÉGLET, VALAMINT A HELYSÉGEK BERENDEZÉSE

-

7. feladat

Sorolja fel az órarend kialakításának szempontjait!

-

-

-

-

8. feladat

Sorolja fel, milyen munkaformákat ismer!

-

-

-

-

9. feladat

Sorolja fel az oktatás tervezésének szintjeit!

-
-
-
-

10. feladat

Csoportosítsa a taneszközöket generációk szerint!

-
-
-
-

11. feladat

Milyen szempontok alapján történik az taneszköz kiválasztása?

-
-
-
-
-

12. feladat

Milyen hatással van a zsúfoltság a diákokra, tanárra és az oktatásra?

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Rousseau: A természetes nevelés híve. A gyermek sajátosságait kell figyelembe venni, érdeklődését, tudásvágyát kell kielégíteni. Ne készen kapott ismeretek kapjon, hanem annak feltételeit, hogy maga oldja meg kérdéseket. Pestalozzi,: a gyermekben lévő ösztönök kibontakozását kell tanítással biztosítani. Lépésről-lépésre, egymásra épülve. Fontos eszköz a munka.

Diesterweg: A tanítóképzés atyja. Figyelembe vette a pszichológia törvényeit. Differenciált oktatás önálló tevékenységekkel, pedagógiai hatásokkal.

Pestalozzi: A gyermekben lévő ösztönök kibontakozását kell tanítással biztosítani. Lépésről-lépésre, egymásra épülve. Fontos eszköz a munka.

Kerschensteiner: A társadalmi szükségletekhez, elvárásokhoz kapcsolódó pedagógiai irányzat képviselője, állampolgári nevelés elméletének kidolgozója. Célja: munkaiskola megteremtése.

Dewey és Claparede elvei szerint: Önálló tevékenység, kutatómunka révén jussanak el az ismerethez, tudáshoz, képességük kibontakozásához. A passzív befogadás, a csupán könyvből tanulás helyett felfedező, cselekvő embereszményt akartak megformálni.

2. feladat

Nagy László: kapcsolódott a tradicionális didaktikához, de továbbfejlesztette azt, és elismerte a kísérleti-reformpedagógia módszerét.

Kiss Árpád: programozott oktatás bevezetője, teljesítménymérés, nevelésléktan, nevelésszociológia.

Báthory Zoltán: tanítás-tanulás pszichológiai, nevelésszociológiai kapcsolatrendszerének feltárása, összehasonlító pedagógiai elemzés.

3. feladat

A didaktika, vagyis az oktatás általános elmélete a neveléstudománynak az a részterülete, amely a tanításra-tanulásra vonatkozó törvényszerűségeket, alapelveket tárja fel és írja le. A didaktika az oktatás általános elmélete, mivel a különböző életkorokra és különböző tantárgyakra egyaránt érvényes törvényszerűségek megfogalmazására törekszik.

A TANÓRÁK ELŐKÉSZÍTÉSE ÓRATÍPUSOK, VÁZLATOK- TERVEK ÉS A HOZZÁRENDELTEK ESZKÖZSZÜKSÉGLET, VALAMINT A HELYSÉGEK BERENDEZÉSE

4. feladat

A tudatos tevékenység automatizált komponense, amely a tevékenység többszöri gyakorlása, ismétlése során alakul ki.

5. feladat

- A tanulás kedvező feltételeinek megteremtése, a motiválás
- Az új információk feldolgozása
- Rendszerezés, rögzítés
- Alkalmazás, gyakorlás
- Ellenőrzés, értékelés

6. feladat

- A figyelem felkeltése, a tanulás motivációjának biztosítása
- A tanulók informálása az óra céljáról
- A tanulók – a témával kapcsolatos – előzetes ismereteinek ellenőrzése, felidéztetése
- Az új ismeretek (tények, adatok, jelenségek, folyamatok) prezentálása
- Az új ismeretek elemzése
- Fogalomalkotás, következtetés, szabály megfogalmazása
- Rendszerezés, rögzítés
- A tanultak alkalmazása és visszacsatolás
- A tanulói teljesítmény ellenőrzése (szükség esetén korrekció)

7. feladat

Sorolja fel az órarend kialakításának szempontjait!

- intenzív szellemi munkára a hét második és harmadik munkanapja 9-től 11 óráig a legalkalmasabb,
- a hasonló tartalmú, logikájú órák egymásutánja gátolja a feldolgozást, zavarja a felidézhetőséget,
- fizikai megterhelést kiváltó óra után nem célszerű finomabb mozgást igénylő foglalkozást betervezni;
- az egyes tantárgyak óráinak arányos heti elosztása az érdeklődés fenntartásának, a folyamatos gyakorlásnak, a rendszeres ismétlésnek egyik feltétele.

8. feladat

- Frontális munka,
- Egyéni munka,
- Párban folyó tanulás
- Csoport munka

9. feladat

- Tanterv,
- Tanmenet,
- Tematikus terv,
- Óravázlat

10. feladat

- Első nemzedékbe tartozó eszközök: vizuális vagy taktilis eszközök. Azok a tárgyak tartoznak ide, amelyek bemutatása nem igényel semmilyen segédeszközt, gépet, berendezést. Ilyenek a képek, térképek, kísérleti tárgyak, modellek makettek stb.
- Második nemzedékbe tartozó eszközök: nyomtatott eszközök Előállításuk géppel történik, de felhasználásukhoz nem kell eszköz. Ilyenek pl. a tankönyvek, ismeretterjesztő könyvek, nyomdai termékek.
- Harmadik nemzedékbe tartozó eszközök: auditív vagy audiovizuális eszközök. A vetítés-, a hang- és híradástechnika fejlődésének eredményei az audiovizuális eszközök, (magnetofon, rádió, vetítógép, televízió, írásvetítő, diavetítő stb.) és információhordozók (hangfelvételek, filmek, televíziós felvételek, írásvetítő, transzparenszek, diaképek stb.) tartoznak ide. Az információhordozók előállításához leggyakrabban, közvetítéséhez mindig gépi berendezésre van szükség.
- Negyedik nemzedékbe tartozó eszközök: komplex eszközök. Azok a taneszközök tartoznak ide, amelyek már a tanulás irányítását is képesek ellátni. Itt ember és gép között jön létre kapcsolat, a tanuló önállóan tud tanulni segítségükkel. Ilyenek pl. az oktatógépek, programozott tankönyvek, nyelvi laboratóriumok, oktatócsomag stb.

11. feladat

- didaktikai feladat
- tartalom: a tapasztalatgyűjtés témája,
- szervezeti formák és módszerek: egyéni vagy csoportos munka,
- a tanulók jellemzői: életkor, tapasztalat, érdeklődés,
- a pedagógus személyi lehetőségei: mely eszközök kezelésében jártas.

12. feladat

A zsúfolt tantermekben könnyebben alakul ki diszkomfort érzés, terjednek a cseppfertőzések. Mentálhigiénés szempontból is kedvezőtlen a hatása: fokozottabban lehet számolni a neurotizáló hatásokkal. A nevelő-oktató munka határfoka is kisebb.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Falus Iván (szerk.): Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1998.
- Nagy Sándor: Az oktatás folyamata és módszerei. Volos Kiadó, Mogyoród. 1997.
- Dr. Seregi Judit – Várkonyi Ágnes: gyermek- és ifjúsághigiéné. Semmelweis Egyetem, Bp. 2000.
- www.hu.wikipedia.org
- Frank H. Mahnke: Color, Environment, and Human Response. John Wiley & Sons, Inc. Canada, 1996
- Molnár Gyöngyvér: Új ICT eszközök alkalmazása az iskolai gyakorlatban. In: Korom Erzsébet: Kihívások a XXI. század iskolájában. 2007.

AJÁNLOTT IRODALOM

- Báthory Zoltán: Tanulók, iskolák – különbségek. Tankönyvkiadó, Bp. 1992.
- Csapó Benő: Kognitív pedagógia. Akadémiai Kiadó, Bp. 1992.
- Falus Iván (szerk.): Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1998.
- Dr. Seregi Judit – Várkonyi Ágnes: gyermek- és ifjúsághigiéné. Semmelweis Egyetem, Bp. 2000.

A(z) 1283-06 modul 012-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 140 01 0000 00 00	Gyógypedagógiai asszisztens
52 140 01 0000 00 00	Pedagógiai asszisztens

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
20 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató